

Jacob Brandt
og
Mark Christian Walters

Miljøret

10. udgave

||||KARNOV
GROUP

Jacob Brandt og Mark Christian Walters

Miljøret

10. udgave/1. oplag

© Karnov Group Denmark A/S, København 2022

ISBN 978-87-619-4392-7

Omslag: Birger Gregers MDD, Frederiksberg

Sats: Integra, Indien

Tryk: Drukarnia WDS Sandomierz, Polen

Denne bog er beskyttet i medfør af gældende dansk lov om ophavsret. Kopiering må kun ske i overensstemmelse med loven. Det betyder f.eks., at kopiering til undervisningsbrug kun må ske efter aftale med Copydan Tekst og Node.
Alle rettigheder forbeholdes.

Indholdsfortegnelse

| | |
|--|----|
| Forord | 5 |
| 1. Idéen med bogen og dens opbygning | 19 |
| 1.1. Idéen med bogen | 19 |
| 1.2. Bogens opbygning | 21 |
| 1.3. Grundlaget for bogen | 23 |
| 2. Miljøkrav til industri og lignende | 25 |
| Afsnit I: Fælles regler | 25 |
| 2.1. Problemer og strategier | 25 |
| 2.1.1. Mbl. 73 – en industrimiljølov | 26 |
| 2.1.2. Strategier i bekæmpelsen af forureningen | 26 |
| 2.1.3. Livscyklusbetragtninger | 31 |
| 2.1.4. Fra naboklager til globale miljøproblemer | 33 |
| 2.1.5. Danmark, EU og Verden | 34 |
| 2.1.6. Mbl. 91 – kontinuitet | 35 |
| 2.2. Inddeling af virksomheder | 36 |
| 2.2.1. Listevirksomhed | 37 |
| 2.2.2. IE-virksomhed | 39 |
| 2.2.3. Standardvilkårsbekendtgørelsen | 40 |
| 2.2.4. Virksomhed reguleret af branchebekendtgørelse eller anlægsbekendtgørelse | 41 |
| 2.2.5. § 42-virksomhed | 43 |
| 2.3. Miljøkrav | 44 |
| 2.3.1. Udgangspunktet: BAT | 44 |
| 2.3.2. Lokalisering | 47 |
| 2.3.3. Vand: Spildevand og grundvandsbeskyttelse | 49 |
| 2.3.4. Luft | 53 |
| 2.3.5. Støj | 55 |
| 2.3.6. Risiko | 58 |
| 2.3.7. Affald fra industri og lignende aktiviteter | 60 |
| 2.3.8. Eksport af visse brugte fabriksanlæg | 68 |
| 2.3.9. Egenkontrol | 69 |

| | |
|--|-----------|
| 2.4. Yderligere miljøkrav | 70 |
| 2.4.1. 8 års beskyttelse | 70 |
| 2.4.2. Vilårsrevision efter 8 eller 10 år | 72 |
| 2.4.3. Spildevandstilladelser | 72 |
| 2.4.4. Ændring til fordel for virksomheden | 73 |
| Afsnit II: Særlige grupper af forurenere | 73 |
| 2.5. Renseanlæg, forbrændingsanlæg og deponier | 73 |
| 2.5.1. Renseanlæg | 74 |
| 2.5.2. Affaldsforbrændingsanlæg | 75 |
| 2.5.3. Deponeringsanlæg (Lossepladser) | 76 |
| 2.6. Kraftværker | 78 |
| 2.7. Genteknologi | 80 |
| 2.8. Biler og anden landtransport | 81 |
| 2.8.1. Luftforurening | 82 |
| 2.8.2. Støj | 83 |
| 2.9. Fly og lufthavne | 84 |
| 2.10. Forurening fra skibe m.v. Havmiljøloven. Broprojekterne | 85 |
| Afsnit III: Miljøkrav uden adressat | 88 |
| 2.11. Krav til miljøtilstanden | 88 |
| 2.11.1. Krav til vandkvalitet | 88 |
| 2.11.2. Luftkvalitet | 94 |
| 2.11.3. Støjbelastning | 95 |
| 3. Miljøkrav til landbrug og lignende | 97 |
| 3.1. Problemer og strategier | 97 |
| 3.1.1. NPO-redegørelse 1984 | 97 |
| 3.1.2. Vandmiljøplan I 1987 (VMP I) | 97 |
| 3.1.3. »Bæredygtigt landbrug« 1991 | 98 |
| 3.1.4. Vandmiljøplan II 1998 (VMP II) | 99 |
| 3.1.5. Vandmiljøplan III og Grøn Vækst 1 og 2 | 100 |
| 3.1.6. Natur- og Landbrugskommissionen. Vækstplan for Fødevarer | 100 |
| 3.1.7. Fødevarer- og landbrugspakken | 101 |
| 3.1.8. Aftale om målrettet regulering | 101 |
| 3.1.9. Pesticider i grundvandet | 102 |
| 3.1.10. Danmark, EU og Verden | 103 |
| 3.2. Miljøministeriets krav | 104 |
| 3.2.1. Udviklingen | 104 |
| 3.2.2. Lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug. Hovedidéer | 106 |

| | | |
|-----------|---|------------|
| 3.2.3. | Harmonikrav | 107 |
| 3.2.4. | Reduktion af brugen af plantebeskyttelsesmidler . . . | 108 |
| 3.2.5. | Affald til jord-Bioaske | 110 |
| 3.2.6. | Vådområder | 110 |
| 3.2.7. | Mark afbrænding af halm | 110 |
| 3.2.8. | 25 m beskyttelseszone omkring boringer | 110 |
| 3.3. | Fødevarerministeriets krav og tilskud | 111 |
| 3.3.1. | Grønne marker/efterafgrøder | 111 |
| 3.3.2. | Gødning | 112 |
| 3.3.3. | Sprøjtejournaler m.m. | 112 |
| 3.3.4. | Tilskud til miljøvenlige jordbrugsforanstaltninger (MVJ) m.v | 112 |
| 3.4. | Vandløbslov og okkerlov. | 113 |
| 3.4.1. | Dræningsretten. Okkerloven | 113 |
| 3.4.2. | Regulering og rørlægning. Restaurering | 113 |
| 3.4.3. | Vedligeholdelse. Regulativer | 114 |
| 3.4.4. | 2 m bræmmer | 116 |
| 3.5. | Akvakultur | 117 |
| 4. | Miljøkrav til forbrugere | 123 |
| 4.1. | Affald. | 124 |
| 4.1.1. | Husholdningsaffald | 126 |
| 4.1.2. | Drikkevareemballage | 128 |
| 4.1.3. | Dæk | 129 |
| 4.1.4. | Batterier | 129 |
| 4.1.5. | Skrotbiler | 130 |
| 4.1.6. | WEEE | 130 |
| 4.2. | Drikkevand | 131 |
| 4.2.1. | Vandforsyningslovens grundregler, §§ 18 og 20 . . . | 132 |
| 4.2.2. | Krav til vandværksvand | 133 |
| 4.2.3. | Enkeltindvindinger. Tvangsmæssig tilslutning til vandværk. | 136 |
| 4.2.4. | Områder med særlige drikkevandsinteresser. Indsatsplaner | 137 |
| 4.3. | Spildevand | 139 |
| 4.3.1. | Nedsivning. Samletank | 139 |
| 4.3.2. | Direkte udledning | 139 |
| 4.3.3. | Tvangsmæssig kloakering | 140 |
| 4.4. | Villaolietanke. | 140 |
| 4.5. | Rottebekæmpelse. | 142 |

| | |
|--|------------|
| 4.6. Dyrehold, brændeovne, naboret | 142 |
| 4.6.1. Dyrehold | 142 |
| 4.6.2. Brændeovne og halmfyr | 142 |
| 4.6.3. Naboret | 143 |
| 5. Forurennet jord | 147 |
| 5.1. Indledning | 147 |
| 5.2. Kortlægning og rådighedsbegrænsning m.v | 149 |
| 5.2.1. Hvad er forurennet jord? | 149 |
| 5.2.2. Kortlægning på vidensniveau 1 (V1). | 150 |
| 5.2.3. Byzoner | 151 |
| 5.2.4. Kortlægning på vidensniveau 2 (V2). | 152 |
| 5.2.5. Indsatsområder og forureningsfølsomme områder | 154 |
| 5.2.6. Rådighedsbegrænsning m.m. | 155 |
| 5.2.7. Gode råd og billige påbud. | 155 |
| 5.3. Frivillig oprydning. | 156 |
| 5.3.1. Frivillig oprydning | 156 |
| 5.3.2. Oliebranchens Miljøpulje | 158 |
| 5.4. Offentligt finansieret oprydning | 159 |
| 5.4.1. Miljøprioriteret oprydning | 159 |
| 5.4.2. Værditabsordningen | 163 |
| 5.5. Forurening før 2001: Erstatningsretten som ansvarsgrundlag. | 165 |
| 5.5.1. Kun skadevolder kan gøres ansvarlig. | 166 |
| 5.5.2. Skadevolderen skal have handlet ansvarspådra- gende | 168 |
| 5.5.3. Kravet må ikke være forældet | 170 |
| 5.6. Påbud om undersøgelser og oprydning efter 2000 | 171 |
| 5.6.1. Villaolietanke | 171 |
| 5.6.2. Undersøgelsespåbud | 173 |
| 5.6.3. Oprydningspåbud | 177 |
| 5.6.4. Specielle påbud efter jordforureningsloven | 179 |
| 5.6.5. Oprydning efter ophørt virksomhed. Basistilstandsrapport | 180 |
| 5.6.6. Påbud efter byggeloven. | 181 |
| 5.6.7. Påbud, forbud m.v. efter byfornyelsesloven. | 182 |
| 5.7. Nyttiggørelse af forurennet jord | 183 |
| 5.8. Jordflytning og uforurennet jord i råstofgrave | 185 |
| 5.9. Klage og søgsmål | 187 |

| | |
|--|------------|
| 5.10. Forholdet mellem private parter | 187 |
| 5.10.1. Forholdet mellem køber og sælger | 187 |
| 5.10.2. Forholdet mellem udlejer og lejer | 190 |
| 6. Naturbeskyttelse | 193 |
| 6.1. Naturbeskyttelsens udvikling | 193 |
| 6.2. Fredning | 194 |
| 6.3. Adgangsregler | 197 |
| 6.4. Beskyttelseslinjer | 200 |
| 6.5. Biotopbeskyttelse | 205 |
| 6.5.1. Den nationale biotopbeskyttelse. Naturparker | 205 |
| 6.5.2. Udpegning af internationale naturbeskyttelse- | |
| sområder | 210 |
| 6.5.3. EU-krav til administration af Natura | |
| 2000-områder | 213 |
| 6.5.4. Gennemførelse af habitatdirektivets artikel 6, | |
| stk. 2. | 214 |
| 6.5.5. Gennemførelse af habitatdirektivets artikel 6, | |
| stk. 3. | 216 |
| 6.5.6. Biodiversitet | 229 |
| 6.6. Andre naturbeskyttelsesregler | 236 |
| 6.7. Jagtloven | 239 |
| 6.8. Skovloven | 239 |
| 6.9. Råstofloven | 241 |
| 7. Planlægning | 245 |
| 7.1. Planlovens historie og hovedbudskaber | 246 |
| 7.2. Grænser for planlægning: Udlæg til uønsket anvendelse | 248 |
| 7.2.1. Hvor tæt kan kommunen regulere? | 250 |
| 7.2.2. Krav om overtagelse efter pl. § 48 eller § 49 | 253 |
| 7.2.3. Ændret anvendelse | 254 |
| 7.3. Ministerindgriben | 257 |
| 7.3.1. Landsplandirektiver | 258 |
| 7.3.2. Call in | 259 |
| 7.3.3. Veto | 260 |
| 7.3.4. Ørestaden | 261 |
| 7.3.5. Detailhandelsstruktur | 263 |
| 7.3.6. Kystnærhedszonen | 266 |
| 7.3.7. Hovedstadsområdet | 267 |
| 7.3.8. Vindmøller | 268 |
| 7.4. Kommuneplan | 270 |
| 7.4.1. Kommuneplanen | 270 |

| | |
|--|------------|
| 7.5. Lokalplanlægning | 271 |
| 7.5.1. Lokalplanpligt | 273 |
| 7.5.2. Forbud efter pl. § 14. | 275 |
| 7.5.3. Dispensation fra lokalplan | 277 |
| 7.5.4. Erstatning i anledning af manglende eller ugyldig lokalplan | 281 |
| 7.5.5. Ekspropriation | 283 |
| 7.5.6. Planlovens § 15 a | 285 |
| 7.6. Landzonesager | 288 |
| 7.7. Sommerhuse og kolonihaver | 293 |
| 7.7.1. Udlændinges erhvervelse af danske sommerhuse. . . | 293 |
| 7.7.2. Sommerhuse: helårsbeboelse og helårsudlejning. . . | 294 |
| 7.7.3. Kolonihaver | 296 |
| 8. Kystbeskyttelse | 297 |
| 8.1. Den seneste udvikling | 297 |
| 8.2. Kystbeskyttelsens formål og afvejningen af lovens hensyn | 299 |
| 8.2.1. Behovet for kystbeskyttelse | 300 |
| 8.2.2. Økonomiske hensyn | 301 |
| 8.2.3. Kystbeskyttelsesforanstaltningernes tekniske og natur- og miljømæssige kvalitet | 301 |
| 8.2.4. Rekreativ udnyttelse af kysten. | 302 |
| 8.2.5. Den frie adgang til og langs kysten | 303 |
| 8.2.6. Andre forhold. | 303 |
| 8.3. Ansvar for at sikre den enkelte ejendom | 304 |
| 8.4. Tilladelse til kystbeskyttelse | 304 |
| 8.4.1. Kommunale fællesprojekter. | 304 |
| 8.4.2. Kystbeskyttelsestilladelsen. | 306 |
| 8.4.3. Inkluderede regler. | 308 |
| 8.4.4. Kystbeskyttelses- eller digelag. | 309 |
| 8.4.5. Finansiering af kystbeskyttelse. Bidragspligt | 310 |
| 8.4.6. Kommunal finansiering af kystbeskyttelse | 314 |
| 8.5. Planlægning og kystbeskyttelse. | 316 |
| 9. Miljøvurdering | 319 |
| 9.1. Indledning | 319 |
| 9.2. Reglernes baggrund og udvikling | 321 |
| 9.3. VVM-reglernes anvendelsesområde | 326 |
| 9.3.1. Generelt | 326 |
| 9.3.2. Bilag 1. | 331 |

| | | |
|------------|---|------------|
| 9.3.3. | Bilag 2-projekter | 332 |
| 9.3.4. | Miljøkonsekvensrapporten | 338 |
| 9.3.5. | VVM-tilladelser. | 339 |
| 9.3.6. | Anlægslove. | 340 |
| 9.4. | SMV-reglernes anvendelsesområde | 342 |
| 9.4.1. | Generelt | 342 |
| 9.4.2. | Screeningsafgørelser | 348 |
| 9.4.3. | Miljørapporten. | 352 |
| 10. | Brugerbetaling og grønne afgifter. | 357 |
| 10.1. | Betaling for forsyningsvirksomhed på miljøområdet | 359 |
| 10.1.1. | Betaling for spildevand | 361 |
| 10.1.2. | Betaling for drikkevand. | 365 |
| 10.1.3. | Betaling for renovation | 367 |
| 10.2. | Diverse brugerbetaling. | 369 |
| 10.2.1. | Rottebekæmpelse. | 369 |
| 10.2.2. | Godkendelse og tilsyn | 369 |
| 10.2.3. | Bortskaffelsesgebyr | 369 |
| 10.2.4. | Gebyr for klage til Miljø- og Fødevarerklagenævnet | 369 |
| 10.3. | Grønne afgifter. | 370 |
| 10.3.1. | Traditionelle bilafgifter m.m. | 371 |
| 10.3.2. | Traditionelle energiafgifter | 372 |
| 10.3.3. | Nye energiafgifter: CO ₂ , SO ₂ og NO _x , CO ₂ -afgiften. | 372 |
| 10.3.4. | Drikkevand og spildevand | 373 |
| 10.3.5. | Affald og råstoffer | 373 |
| 10.3.6. | Bekæmpelsesmidler | 375 |
| 10.3.7. | Industrikemikalier | 375 |
| 10.3.8. | Emballageafgift m.v | 376 |
| 11. | EU og det internationale samfund | 377 |
| 11.1. | Faserne i traktatgrundlaget | 377 |
| 11.1.1. | Første fase: 1972-1987. | 378 |
| 11.1.2. | Anden fase: 1987-1993 | 378 |
| 11.1.3. | Tredje fase: 1993-1999. | 379 |
| 11.1.4. | Fjerde fase: 1999-nu | 380 |
| 11.2. | Forholdet mellem EU-miljøret og dansk miljøret | 380 |
| 11.2.1. | Omskrivning af direktiver. | 381 |
| 11.2.2. | Strengere danske regler. | 381 |
| 11.2.3. | Forordninger | 383 |

| | | |
|------------|---|------------|
| 11.2.4. | Egne gebeter | 383 |
| 11.2.5. | »Vi er bedre end de andre« | 384 |
| 11.3. | Fælles elementer i retsakterne | 384 |
| 11.3.1. | Miljøgarantien, artikel 114, stk. 45. | 384 |
| 11.3.2. | Sikkerhedsklausul | 386 |
| 11.3.3. | Komitéprocedure. | 386 |
| 11.3.4. | Fortolkning af EU-retsakter. | 387 |
| 11.4. | Implementering og overvågning. | 388 |
| 11.4.1. | Retlig implementering. | 388 |
| 11.4.2. | Fysisk implementering | 389 |
| 11.4.3. | Miljøagenturet. | 392 |
| 11.5. | EU som ramme for danske beslutninger på miljøområdet | 392 |
| 11.5.1. | Processen | 392 |
| 11.5.2. | Indholdet af dansk miljøret | 394 |
| 11.5.3. | EU-retten i den konkrete danske sag | 394 |
| 11.5.4. | Dynamisk fortolkning. | 398 |
| 11.6. | Andre internationale forpligtelser på miljøområdet | 399 |
| 11.6.1. | Gennem EU. | 399 |
| 11.6.2. | FN/UNEP. | 399 |
| 11.6.3. | UNECE (FN's regionale organisation for Europa). | 401 |
| 11.6.4. | IMO. | 401 |
| 11.6.5. | WTO | 402 |
| 11.6.6. | Traktatretten i øvrigt. | 403 |
| 12. | Statslige myndigheder | 405 |
| 12.1. | Folketinget | 405 |
| 12.2. | Miljøministeriet og dets styrelser | 408 |
| 12.2.1. | Minister og departement. | 409 |
| 12.2.2. | Styrelserne centralt | 410 |
| 12.2.3. | Decentralt placerede medarbejdere. | 412 |
| 12.3. | Klagenævne. | 412 |
| 12.3.1. | Historik | 412 |
| 12.3.2. | Den nye nævnsstruktur | 413 |
| 12.3.3. | Miljø- og Fødevareklagenævnet | 414 |
| 12.3.4. | Lov om Planklagenævnet | 416 |
| 12.4. | Andre ministerier | 418 |
| 12.4.1. | Transportministeriet | 418 |
| 12.4.2. | Klima-, Energi- Forsyningsministeriet | 419 |
| 12.4.3. | Beskæftigelsesministeriet/Arbejdstilsynet. | 420 |
| 12.4.4. | Skatteministeriet | 420 |

| | |
|---|------------|
| 12.5. Øvrige statslige myndigheder | 420 |
| 12.5.1. Ankestyrelsen | 420 |
| 12.5.2. Fredningsnævn. | 421 |
| 12.5.3. Taksationskommissioner | 422 |
| 13. Kommuner, regioner og driftsorganisationer m.v | 423 |
| 13.1. Baggrund | 423 |
| 13.2. Kommunerne | 425 |
| 13.2.1. Politisk niveau | 426 |
| 13.2.2. Forvaltning | 426 |
| 13.2.3. Myndighedsopgaver. Kvalitetssikring. | 426 |
| 13.3. Driftsorganisationer | 428 |
| 13.3.1. Affald. | 429 |
| 13.3.2. Vandsektoren. | 430 |
| 13.4. Regionerne | 431 |
| 13.4.1. Jordforurening. | 431 |
| 13.4.2. Råstoffer | 432 |
| 14. Særtræk ved sagsbehandlingen | 433 |
| 14.1. Afgørelser er knyttet til ejendommen | 434 |
| 14.1.1. Overdragelsessituationer | 434 |
| 14.1.2. Ejer/lejer-situationer | 436 |
| 14.1.3. Grundejeransvar | 436 |
| 14.2. Partsstatus og kontradiktion | 438 |
| 14.2.1. Partsstatus | 438 |
| 14.2.2. Kontradiktion i konkrete sager. | 439 |
| 14.2.3. Høring af offentligheden. | 441 |
| 14.2.4. Generelle regler. | 441 |
| 14.3. Aktindsigt | 442 |
| 14.4. Klageret | 445 |
| 14.4.1. Naboers klageret | 446 |
| 14.4.2. Foreningers klageret | 449 |
| 14.4.3. Klagefrist. Underretning Indgivelse af klage | 450 |
| 14.4.4. Afskæring af klage | 451 |
| 14.4.5. Søgsmålsberettigelse | 451 |
| 14.4.6. Søgsmålsfrist | 453 |
| 14.4.7. Omkostninger ved klage og søgsmål. | 455 |
| 14.5. Opsættende virkning | 456 |
| 14.5.1. Før tilladelse er udnyttet | 456 |
| 14.5.2. Når tilladelse er udnyttet. | 458 |
| 14.6. Dirigerende adfærd. | 461 |

| | |
|---|-----|
| 15. Håndhævelse | 463 |
| 15.1. Problemer og strategier | 464 |
| 15.1.1. Tiden forud for håndhævelsesbetænkningen fra 1983 | 464 |
| 15.1.2. Håndhævelsesbetænkning og -lov | 464 |
| 15.1.3. Tilsynsbetænkning 1985 | 465 |
| 15.1.4. Håndhævelseslov 1997. Straffelovens § 196... .. | 465 |
| 15.1.5. Ulovlig helårsbeboelse 1998 | 466 |
| 15.1.6. Havmiljølov 2000 | 466 |
| 15.1.7. Retssikkerhedsloven 2004 | 467 |
| 15.1.8. Bødekatalog 2008 for miljøbeskyttelsesom- rådet | 467 |
| 15.1.9. Direktivet om harmonisering af miljøstraffe 2008 | 468 |
| 15.1.10. Bødekatalog 2015 for naturbeskyttelsesom- rådet | 468 |
| 15.2. Tilsynsmyndighedens særlige redskaber | 468 |
| 15.2.1. Adgang uden retskendelse | 468 |
| 15.2.2. Ret til at kræve oplysninger om forurening... .. | 469 |
| 15.2.3. Selvanmeldelse | 471 |
| 15.3. Tilsyn og opfølgning af tilsyn | 472 |
| 15.3.1. Tilsyn | 472 |
| 15.3.2. Tilsynsmyndighedens pligt til at stoppe ulovligt forhold | 475 |
| 15.3.3. Konsekvenser af håndhævelsessvigt | 476 |
| 15.4. Administrativ håndhævelse | 477 |
| 15.4.1. Konstitutive og konstaterende retsakter | 477 |
| 15.4.2. Retlig lovliggørelse. Fristforlængelse | 481 |
| 15.4.3. Henstilling (»aftale«) | 484 |
| 15.4.4. Indskærpelse | 484 |
| 15.4.5. Standsningspåbud og forbud | 485 |
| 15.4.6. Fysisk lovliggørelse | 486 |
| 15.4.7. Selvhjælp. Ophørt virksomhed | 490 |
| 15.5. Miljøerstatning og anden civilretlig håndhævelse | 492 |
| 15.5.1. Fogedbistand | 493 |
| 15.5.2. Arrest | 493 |
| 15.5.3. Erstatningssøgsmål | 494 |
| 15.5.4. Miljøskadeloven | 497 |
| 15.6. Politianmeldelse og sagsbehandling før retten | 500 |
| 15.6.1. Tilsynsmyndighedens politianmeldelser | 500 |
| 15.6.2. Private politianmeldelser | 501 |

| | |
|--|------------|
| 15.6.3. Politiets og anklagemyndighedens behandling af sagen | 502 |
| 15.6.4. Hvem tiltales?. | 502 |
| 15.6.5. Beregning af økonomisk fordel | 504 |
| 15.6.6. Påstand om bøde og konfiskation | 505 |
| 15.6.7. Sagsafslutning ved bødeforelæg. | 506 |
| 15.7. Retspraksis I: Strafbart forhold? | 506 |
| 15.7.1. Fortolkningsspørgsmål | 506 |
| 15.7.2. Bevis: analyser og målinger | 507 |
| 15.7.3. Tilregnelser | 508 |
| 15.7.4. Forældelse | 509 |
| 15.8. Retspraksis II: Strafdømming | 511 |
| 15.8.1. Udvikling | 511 |
| 15.8.2. Industri m.m. Formelle overtrædelser | 512 |
| 15.8.3. Industri m.m. Miljøskadelige overtrædelser | 513 |
| 15.8.4. Kommuners/forsyningsvirksomheders overtrædelser | 516 |
| 15.8.5. Landbrugets overtrædelser | 517 |
| 15.8.6. Skærpende omstændigheder. Frihedsstraf | 519 |
| 15.8.7. Andre erhvervsmæssige overtrædelser. | 521 |
| 15.8.8. Privates overtrædelser | 522 |
| 15.8.9. Menneskerettigheder | 523 |
| 15.8.10. Vurdering | 524 |
| 15.9. Andre spørgsmål i tilknytning til dommen | 525 |
| 15.9.1. Rettighedsfrakendelse | 525 |
| 15.9.2. Tvangsbøder | 525 |
| 15.9.3. Sagsomkostninger | 526 |
| 15.9.4. Anke | 526 |
| Forkortelser | 527 |
| Register over afgørelser | 531 |
| Stikordsregister | 543 |